

Sylwia Tyl

PRZEPISY PRAWNE O SANKTUARIACH
W KODEKSIE PRAWA KANONICZNEGO Z 1983 R.
I W PIERWSZYM SYNODZIE
DIECEZJI KALISKIEJ (2007-2009)

Od niepamiętnych czasów w Kościele istniały sanktuaria, które były ośrodkami sprawowania kultu Bożego, ale mimo to nie zajmowało się nimi prawodawstwo kościelne. Tytuł *De sanctuariis*, który zawierał propozycje nowych przepisów odnoszących się do tego zagadnienia, pojawił się po raz pierwszy w schemacie *De locis et temporibus sacris* z 1977 r. Propozycje te po uprzednim zmodyfikowaniu zostały zamieszczone w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r. i w ten sposób została uzupełniona luka prawna, gdyż zagadnienie sanktuariów zostało uregulowane w obowiązującym prawodawstwie Kościoła katolickiego¹.

Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r. zawiera pięć kanonów traktujących o sanktuariach, które zostały zamieszczone w Księdze IV: *Uświęcające zadanie Kościoła*, części III: *Miejsca i czasy święte*, tytułe I: *Miejsca święte*, rozdziale III: *Sanktuaria*².

Warto zwrócić uwagę na fakt, iż regulacje prawne odnoszące się do sanktuariów zawarte są również w ustawodawstwie lokalnym, czego

---

MGR LIC. SYLWIA TYL – doktorantka, Katedra Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego Instytutu Prawa Kanonicznego KUL; e-mail: styl19@op.pl

¹ J. B a k a l a r z, *Miejsca i czasy święte*, w: *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r.*, t. III: *Księga III. Nauczycielskie zadanie Kościoła. Księga IV. Uświęcające zadanie Kościoła*, Lublin 1986, s. 399; J. K r u k o w s k i, *Miejsca i czasy święte*, w: *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, t. III/2: *Księga IV. Uświęcające zadanie Kościoła*, red. J. Krukowski, Poznań 2011, s. 450.

² *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus*, AAS 75(1983), pars II, s. 1-317, tekst polski: *Kodeks Prawa Kanonicznego*. Przekład zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Poznań 1984, kan. 1230-1234 [dalej cyt.: KPK/83].

przykładem jest diecezja kaliska, posiadająca własny zbiór prawa partykularnego, będący owocem Pierwszego Synodu Diecezji Kaliskiej, który odbył się w latach 2007-2009³. Normy synodu kaliskiego są jasne, zwarte, przejrzyste i obejmują całość zagadnień dotyczących wiernych chrześcijan zamieszkałych na terenie diecezji kaliskiej, w tym także statuty poświęcone miejscom świętym (sanktuaria, kościoły, ołtarze, cmentarze). Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej ma przede wszystkim charakter prawny, gdyż taka była intencja prawodawcy⁴. Ustawodawca kaliski zamieścił w synodzie pięć rozbudowanych statutów dotyczących sanktuariów w diecezji kaliskiej⁵.

W artykule zostaną przeanalizowane przepisy Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r. oraz statuty synodalne diecezji kaliskiej odnoszące się do sanktuariów.

W szczególności zostanie zwrócona uwaga na takie zagadnienia, jak: pojęcie sanktuarium, rodzaje sanktuariów, przywileje sanktuarium, zadania kustosa, zadania szczegółowe sanktuarium oraz sanktuaria w diecezji kaliskiej.

1. POJĘCIE SANKTUARIUM

Zgodnie z chrześcijańskim objawieniem, jedynym i najwyższym sanktuarium jest Chrystus zmartwychwstały (por. J 2,18-21; Ap 21,22)⁶. *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii* podaje, iż w aspekcie teologicznym sanktuarium stanowi znak czynnej i zbawczej obecności Pana w historii, ale również jest miejscem, gdzie wierni nabierają sił pielgrzymując „po drogach tego świata ku Miastu przyszłemu”⁷.

Pojęcie sanktuarium etymologicznie związane jest ze słowem *sanc-tus* i oznacza świątynię, czyli miejsce przeznaczone do sprawowania

---

³ *Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej (2007-2009). Prawo diecezjalne Kościoła kaliskiego*, Kalisz 2009 [dalej cyt.: PSDK].

⁴ Z. C i e ś l a k [Recenzja], *Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej (2007-2009). Prawo diecezjalne Kościoła Kaliskiego*, Kalisz 2009, ss. 425 – „Studia Bydgoskie” 4(2010), s. 374.

⁵ PSDK, stat. 654-658.

⁶ Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii. Zasady i wskazania*, Poznań 2003, nr 262, s. 185.

⁷ Tamże, s. 186.

kultu Bożego, a z uwagi na fakt, iż jest ono celem pielgrzymek, można je nazywać kościołem pielgrzymkowym⁸.

W niniejszym artykule zostanie przybliżona definicja prawna sanktuarium zamieszczona w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r. oraz w synodzie diecezji kaliskiej. Prawodawca powszechny podaje: „Przez sanktuarium rozumie się kościół lub inne miejsce święte, do którego – za aprobatą ordynariusza miejscowego – pielgrzymują liczni wierni, z powodu szczególnej pobożności”⁹. Ustawodawca kościelny w przytoczonej definicji wskazuje na Opatrzność Bożą, jako głównego twórcę w powstawaniu sanktuarium, gdyż to właśnie dzięki łasce nadprzyrodzonej wierni odczuwają szczególną więź z danym miejscem i mają potrzebę udawania się tam, zwłaszcza z pielgrzymką¹⁰.

Ustawodawca powszechny wskazuje, że sanktuarium jest miejscem świętym¹¹. Synod kaliski również przypomina o tym, że sanktuarium stanowi jedno z miejsc świętych, przeznaczonych do sprawowania kultu Bożego¹². Warto zwrócić uwagę na to, że status sanktuarium może posiadać kościół, kaplica albo plac¹³.

Kodeksowa definicja sanktuarium zawiera element materialny i formalny. Przez element materialny należy rozumieć pielgrzymowanie wiernych, którzy czują taką potrzebę z powodu szczególnej pobożności. Świadczy to o tym, że najpierw ma miejsce stan faktyczny, polegający na częstym przybywaniu wiernych z pielgrzymkami, który zazwyczaj poprzedza prawne erygowanie sanktuarium¹⁴. J. Krukowski podaje, że duża frekwencja wiernych nie jest elementem koniecznym do kanonicznej aprobaty sanktuarium, gdyż ordynariusz miejscowy może je ustanowić z nadzieją, że wierni zaczną tam pielgrzymować¹⁵. W Ko-

---

⁸ J. C h m i e l, *Rozwój pojęcia sanktuarium*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 37(1984), nr 3, s. 201.

⁹ KPK/83, kan. 1230.

¹⁰ J. D u d z i a k, *Prawnokanoniczna koncepcja sanktuarium*, „Tarnowskie Studia Teologiczne” 1983, s. 68.

¹¹ KPK/83, kan. 1205: „Miejscami świętymi są te, które przez poświęcenie lub błogosławieństwo, dokonane według przepisów ksiąg liturgicznych, przeznaczają się do kultu Bożego lub na grzebanie wiernych”.

¹² PSDK, stat. 630, s. 123.

¹³ K r u k o w s k i, *Miejsca i czasy święte*, s. 450. Pierwotnymi sanktuariami hebrajskimi były wzgórza i góry, np. Góra Karmel lub Tabor. C h m i e l, *Rozwój pojęcia sanktuarium*, s. 205.

¹⁴ B a k a l a r z, *Miejsca i czasy święte*, s. 400.

¹⁵ K r u k o w s k i, *Miejsca i czasy święte*, s. 451.

deksie Prawa Kanonicznego brakuje wyraźnego wskazania, jak długo ma trwać owe pielgrzymowanie, aby miejsce święte mogło otrzymać status sanktuarium. J. Dudziak podał, że czas pielgrzymowania powinien wynosić przynajmniej 30 lat, gdyż tyle prawo wymaga do wytworzenia się zwyczaju prawnego¹⁶. Elementem formalnym analizowanej definicji jest aprobata ordynariusza miejsca, czyli zatwierdzenie danego miejsca świętego jako sanktuarium, od tego momentu zaczyna ono istnieć w sensie prawnym¹⁷.

Prawodawca kaliski podał, że „sanktuariami są kościoły lub inne miejsca święte słynące łaskami udzielanymi ludziom przez Boga, najczęściej za wstawiennictwem Najświętszej Maryi Panny lub świętych, których wizerunek (obraz lub figura) doznaje w nich szczególnej czci”¹⁸. Dopiero w następnym zdaniu prawodawca partykularny zawarł wzmiankę o kanonicznej aprobacie, gdyż stwierdził, że sanktuaria w diecezji ustanawia biskup¹⁹. Zgodnie z prawem powszechnym, do oficjalnego uznania miejsca świętego za sanktuarium wystarczy aprobata ordynariusza miejsca, w związku z tym uprawnione do dokonania tej czynności są także inne podmioty, a nie jedynie biskup diecezjalny²⁰.

Synod kaliski zwrócił uwagę na to, iż w sanktuariach znajdują się konkretne motywy pielgrzymowania, a mianowicie obraz lub figura Najświętszej Maryi Panny lub świętych, którzy doznają w danym miejscu świętym szczególnej czci²¹. Dzięki łaskom udzielanym przez Boga za wstawiennictwem świętych, budzi się w wiernych szczególna pobożność prowadząca do tego, że sami odczuwają potrzebę pielgrzymowania do sanktuarium. Warto zwrócić uwagę na to, że nie tylko figury czy obrazy święte są motywami pielgrzymowania, ale także relikwie święte, cenne pamiątki religijne, dokonane cuda²².

W ścisłym związku z pojęciem sanktuarium pozostaje pielgrzymowanie będące wyrazem pobożności ludowej²³. Zostało to ukazane w Ko-

---

¹⁶ D u d z i a k, *Prawnokanoniczna koncepcja sanktuarium*, s. 68.

¹⁷ B a k a l a r z, *Miejsca i czasy święte*, s. 400.

¹⁸ PSDK, stat. 654, s. 126.

¹⁹ Tamże.

²⁰ KPK/83, kan. 134 § 1 i 2.

²¹ PSDK, stat. 654, s. 126.

²² B a k a l a r z, *Miejsca i czasy święte*, s. 400.

²³ Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii*, nr 261, s. 185.

deksie Prawa Kanonicznego z 1983 r. i prawodawstwie partykularnym Kościoła kaliskiego. Prawodawca powszechny wskazuje na pielgrzymowanie jako element konieczny sanktuarium, natomiast synod kaliski w samej definicji sanktuarium nie odnosi się do pielgrzymki, ale zawiera zachętę do organizowania pielgrzymek²⁴ oraz wspomina o sanktuariach znajdujących się na terenie diecezji kaliskiej nawiedzanych przez rzesze pielgrzymów w ciągu całego roku²⁵. Ruch pielgrzymkowy przyczynia się do sławy danego sanktuarium i budzenia zainteresowania tym miejscem świętym. We współczesnych czasach uczestnictwo w pielgrzymkach jest ciągle żywe i nie brakuje chętnych osób, które podejmują trud pielgrzymowania do miejsc świętych²⁶.

2. RODZAJE SANKTUARIÓW

Prawodawca powszechny dokonał podziału sanktuariów na trzy kategorie: diecezjalne, narodowe i międzynarodowe. Taka systematyka wynika z zasięgu terytorialnego danego sanktuarium oraz z praktyki wiernych, którzy czują potrzebę pielgrzymowania z danego regionu do sanktuarium²⁷.

Sanktuarium diecezjalne wymaga aprobaty ordynariusza miejsca, narodowe (krajowe) – konferencji biskupów, natomiast międzynarodowe – Stolicy Apostolskiej²⁸. Przedstawiony podział ma na celu nie tylko określenie nazwy danego sanktuarium, ale zarazem wskazuje na władzę kościelną uprawnioną do zatwierdzenia statutów danego sanktuarium, pod której kontrolą będzie się znajdowało sanktuarium²⁹. W związku z tym prawodawca powszechny wskazuje miejscowego ordynariusza, jako kompetentną osobę do zatwierdzenia statutów sanktuarium diecezjalnego, konferencję episkopatu do zatwierdzenia statutów

---

²⁴ PSDK, stat. 657, s. 127.

²⁵ Por. PSDK, stat. 656 i 658, s. 127.

²⁶ Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii*, nr 261, s. 185.

²⁷ F. P a s t e r n a k, *Status prawny sanktuariów w nowym prawie kanonicznym*, „Prawo Kanoniczne” 28 (1985), nr 1-2, s. 220.

²⁸ KPK/83, kan. 1231; *Kodeks Prawa Kanonicznego. Komentarz. Powszechne i partykularne ustawodawstwo Kościoła katolickiego. Podstawowe akty polskiego prawa wyznaniowego*. Edycja polska na podstawie wydania hiszpańskiego, red. P. Majer, Kraków 2011, s. 914.

²⁹ *Kodeks Prawa Kanonicznego. Komentarz*, s. 914.

sanktuarium narodowego, natomiast tylko *Stolica Apostolska* zatwierdza statuty sanktuarium międzynarodowego³⁰.

Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r. zawiera wskazanie, co w szczególności powinny regulować statuty sanktuarium, a mianowicie: cel sanktuarium, władzę rektora, prawo własności i zarząd majątkiem³¹. Wyliczenie to stanowi katalog otwarty, gdyż w razie zaistnienia potrzeby, można uregulować w statutach inne niezbędne kwestie. Takie wnioski można wyciągnąć z tego, iż prawodawca użył łacińskiego wyrażenia *praesertim*³².

Statuty są narzędziem prawnym, pozwalającym na sprawne zarządzanie sanktuarium, które jest miejscem świętym, wymagającym szczególnej troski ze względu na różnorodność funkcji, jakie ma do spełnienia, oraz jego znaczenia dla wiernych, którzy przybywają tam z pielgrzymkami³³.

Prawodawca powszechny, upoważniając konkretne podmioty do zatwierdzenia statutów danego sanktuarium, wskazuje na to, iż każde sanktuarium powinno posiadać własne statuty i nakłada obowiązek ich sporządzenia. Jednak w doktrynie prawa kanonicznego spotkać można dwie odmienne koncepcje. J. Dudziak podał, że sporządzenie statutów nie zostało narzucone przez prawo bezwzględnie, ale zostało jedynie przywidziane i dopuszczone³⁴. Natomiast do autorów, którzy stoją na stanowisku, że sporządzenie statutów jest obowiązkowe, należą: J. Bakalarz i E. Sztafrowski³⁵. Kwestia sporządzenia statutów jest ściśle związana z podziałem na sanktuaria diecezjalne, narodowe i międzynarodowe, ze względu na podmioty kompetentne do zatwierdzenia statutów.

Wracając do problematyki klasyfikacji sanktuariów, należy zauważyć, że nowe sanktuarium powstaje zazwyczaj jako diecezjalne, co nie stoi na przeszkodzie, aby z biegiem czasu zmieniło swoją kategorię na

---

³⁰ KPK/83, kan. 1232 § 1.

³¹ KPK/83, kan. 1232 § 2.

³² Zob. B a k a l a r z, *Miejsca i czasy święte*, s. 401; K r u k o w s k i, *Miejsca i czasy święte*, s. 452.

³³ KPK/83, kan. 94 § 1: „Statuty w sensie właściwym oznaczają zarządzenia wydawane zgodnie z prawem w zespołach osób lub rzeczy, a określające ich cel, konstytucję, zarząd i sposoby działania”; *Kodeks Prawa Kanonicznego. Komentarz*, s. 914.

³⁴ D u d z i a k, *Prawnokanoniczna koncepcja sanktuarium*, s. 70.

³⁵ B a k a l a r z, *Miejsca i czasy święte*, s. 401; E. S z t a f r o w s k i, *Podręcznik prawa kanonicznego*, t. IV, Warszawa 1986, s. 245.

najwyższą, czyli stało się narodowym lub międzynarodowym w związku z napływem pielgrzymów z odległych regionów³⁶.

Naturalny proces rozwoju sanktuarium polega na tym, że przechodzi ono przez określone stadia, najpierw staje się diecezjalnym, później narodowym, a na końcu międzynarodowym. Jednak prawodawca powszechny nie zabrania tego, aby sanktuarium od razu posiadało status narodowego lub międzynarodowego³⁷.

W praktyce może zaistnieć taka sytuacja, że oddziaływanie danego sanktuarium się zmniejszyło i może ono zmienić kategorię na niższą. Jednak podstawowe znaczenie przy kwalifikacji prawnej danego sanktuarium ma władza kompetentna do jej dokonania³⁸. Ze względu na rodzaj kultu sanktuarium można podzielić na: Pańskie, maryjne, świętych³⁹.

Natomiast prawodawca synodu kaliskiego dokonał jeszcze innej klasyfikacji sanktuariów. W osobnych statutach uregulował kwestie dotyczące Sanktuarium św. Józefa w Kaliszu i Diecezjalnego Sanktuarium Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych w Twardogórze, zapewne ze względu na ich szczególne znaczenie dla diecezji. Natomiast pozostałe sanktuaria znajdujące się na terenie diecezji kaliskiej zostały jedynie wymienione przez prawodawcę synodalnego, który dokonał ich podziału na: sanktuaria Pańskie⁴⁰, sanktuaria maryjne z wizerunkami korowanymi⁴¹, sanktuaria maryjne z wizerunkami niekorowanymi⁴² oraz sanktuaria świętych Pańskich⁴³.

---

³⁶ *Kodeks Prawa Kanonicznego. Komentarz*, s. 914.

³⁷ *D u d z i a k*, *Prawnokanoniczna koncepcja sanktuarium*, s. 69-70; *Kodeks Prawa Kanonicznego. Komentarz*, s. 915.

³⁸ *Kodeks Prawa Kanonicznego. Komentarz*, s. 915.

³⁹ *S z t a f r o w s k i*, *Podręcznik prawa kanonicznego*, t. IV, s. 244.

⁴⁰ Diecezjalne Sanktuarium Miłosierdzia Bożego – Kościół pw. Miłosierdzia Bożego w Kaliszu, Sanktuarium Serca Jezusa Miłosiernego – Kościół oo. Jezuitów w Kaliszu. PSDK, stat. 658, s. 127.

⁴¹ Sanktuarium Matki Bożej Siewnej, Przyczyny Naszej Radości w Chełmcach, Sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia w Golinie, Sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia w Lutogniewie, Sanktuarium Matki Bożej Miłościwej (Cudownej Chorych Lekarki) w Lutyni, Sanktuarium Matki Bożej Nieustającej Pomocy – Klasztor Sióstr Karmelitanek Bosych w Kaliszu-Niedźwiadach, Sanktuarium Matki Bożej z Dzieciątkiem (Skalmierzyckiej) w Skalmierzycach, Sanktuarium Matki Bożej Łaskawej w Tursku, Sanktuarium Matki Bożej z Dzieciątkiem (Żegocińskiej) w Żegocinie. PSDK, stat. 658, s. 128.

⁴² Sanktuarium Narodzenia NMP w Blizanowie, Sanktuarium Matki Bożej Szkaplerznej w Choczcu, Sanktuarium Narodzenia NMP w Czastarach, Sanktuarium Matki Bożej Śnieżnej (Czermińskiej) w Czerminie, Sanktuarium Matki Bożej

Ustawodawca kaliski wymienił również miejsca kultu o szerszym zasięgu na terenie diecezji kaliskiej. W statucie jest mowa o kulcie św. Rocha, połączonym z błogosławieństwem zwierząt (16 sierpnia) w Mikstacie, oraz kulcie Maryi Matki Pięknej Miłości i Golgocie ojców Pasjonatów w Sadowiu⁴⁴.

Systematyka przyjęta przez synod kaliski pozwala stwierdzić, że na terenie diecezji kaliskiej zdecydowaną większość stanowią sanktuaria maryjne z wizerunkami niekoronowanymi, gdyż jest ich aż siedemnaście. Następną grupę stanowią sanktuaria maryjne z wizerunkami koronowanymi, ponieważ jest ich osiem, w diecezji znajdują się także dwa sanktuaria Pańskie oraz dwa sanktuaria świętych Pańskich. Wobec tak licznej grupy sanktuariów znajdujących się na terenie diecezji kaliskiej, nie dziwi fakt, iż zajął się nimi synod kaliski.

3. PRZYWILEJE SANKTUARIUM

Prawodawca kodeksowy podał, że: „Przywilej, czyli łaska udzielona dla pożytku pewnych osób, fizycznych lub prawnych, szczególnym aktem, może być przyznany przez ustawodawcę oraz przez władzę wykonawczą, której prawodawca dał taką władzę”⁴⁵.

Jeśli przywilej jest związany z jakimś miejscem albo przedmiotem, mamy do czynienia z przywilejem miejscowym lub rzeczowym, a łaskę przywiązaną do danego miejsca lub rzeczy zyskuje się przebywając w miejscu uprzywilejowanym, albo używając rzeczy uprzywilejowanej⁴⁶.

---

z Dzieciątkiem w Dębem, Sanktuarium Matki Bożej Niepokalanie Poczętej w Grabowie n/Prosną, Sanktuarium NMP Niepokalanie Poczętej w Grębaninie, Sanktuarium Matki Bożej z Dzieciątkiem w Grodzisku n/Prosną, Sanktuarium Matki Bożej z Dzieciątkiem Jezus (Jankowskiej) w Jankowie Zalesnym, Sanktuarium Matki Bożej z Dzieciątkiem w Kotłowie, Sanktuarium Matki Patronki Małżeństw w Kretkowie, Sanktuarium Matki Bożej z Dzieciątkiem w Kuczkwie, Sanktuarium NMP Wniebowziętej w Łubnicach, Sanktuarium Narodzenia NMP na Pólku pod Bralinem, Sanktuarium NMP Niepokalanie Poczętej w Strzałkowie, Sanktuarium Matki Bożej z Dzieciątkiem w Szczurach, Sanktuarium Imienia Maryi w Żłotnikach. PSDK, stat. 658, s. 128.

⁴³ Diecezjalne Sanktuarium św. Idziego w Mikorzynie oraz Diecezjalne Sanktuarium św. Wojciecha w Cieszęcinie. PSDK, stat. 658, s. 129.

⁴⁴ PSDK, stat. 658, s. 129.

⁴⁵ KPK/83, kan. 76 § 1.

⁴⁶ T. P a w l u k, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, t. I: *Zagadnienia wstępne i normy ogólne*, Olsztyn 2002, s. 238.

Prawodawca powszechny wyraźnie podał, że przywileju, który został udzielony jakiejś osobie prawnej albo z racji godności miejsca lub rzeczy, nie mogą się zrzec pojedyncze osoby, ale także sama osoba prawna nie może się go zrzec, jeśli przyniosłoby to szkodę Kościołowi lub wiernym. Przepis ten ma zastosowanie również do sanktuarium. Przykładowo – spowiednik nie ma uprawnienia do tego, aby zrzec się specjalnych uprawnień, jakie przyznano sanktuarium, w którym przebywa⁴⁷.

Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r. przewidział możliwość udzielenia sanktuarium przywilejów ze strony kompetentnej władzy kościelnej. Udzielenie przywilejów jest zależne od okoliczności miejsca, napływu pielgrzymów, a zwłaszcza dobra wiernych⁴⁸. Prawodawca powszechny wyraźnie podkreślił, że przywileje mają służyć przede wszystkim duchowemu dobru wiernych.

Przywilej może dotyczyć egzempcji sanktuarium spod władzy miejscowego biskupa i podporządkowania go Stolicy Apostolskiej, zwalniania od cenzur, sprawowania czynności liturgicznych zarezerwowanych kościołowi parafialnemu⁴⁹.

Prawodawca kaliski nie zawarł specjalnych statutów odnoszących się do przywilejów sanktuarium w rozdziale zatytułowanym „Miejsca święte”, co świadczy o tym, że kwestia ta nie wymagała odrębnej regulacji prawnej.

4. ZADANIA KUSTOSZA

Określenie „kustosz” pochodzi od łacińskiego słowa *custodire* – strzec. Kustosz jest powoływany przy sanktuariach i jest głównym rządcą sanktuarium, który urzędowo i faktycznie zabezpiecza sanktuarium, organizuje w nim duszpasterstwo oraz szerzy właściwy dla niego kult⁵⁰.

Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r. nie zawiera kanonów, które określają zadania kustosza, ale w prawodawstwie Kościoła kaliskiego została uregulowana ta kwestia. Prawodawca powszechny zaznaczył,

---

⁴⁷ Tamże, s. 240.

⁴⁸ KPK/83, kan. 1233.

⁴⁹ K r u k o w s k i, *Miejsca i czasy święte*, s. 452.

⁵⁰ J. D u c h n i e w s k i, *Kustosz*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. X, Lublin 2000, kol. 277-278.

że władza zarządcy sanktuarium powinna zostać określona w statutach⁵¹.

Synod kaliski podał, że na czele sanktuarium stoi miejscowy duszpasterz, określanym mianem kustosza. Synod wskazał, że funkcjonowanie danego sanktuarium zależy przede wszystkim od jego charyzmatu, inwencji i gorliwości. Prawodawca synodalny zobowiązał kustosza, aby zorganizował grupę duchownych i świeckich, którzy będą pomagali mu w sprawnej organizacji duszpasterstwa w sanktuarium w ciągu całego roku⁵².

Synod kaliski wymienił zadania kustosza, do których zaliczył zapewnienie: obfitej posługi słowa Bożego głoszonego przez najlepszych kaznodziejów, posługi kapłanów w sprawowaniu sakramentu pokuty, uczestnictwa w Eucharystii, form pobożności także ludowej związanej ze specyfiką danego sanktuarium, odpowiednie warunki bytowe i sanitarne, a także przyjazną atmosferę⁵³. Prawodawca kaliski zobowiązał kustosza do tego, aby każdego roku przedstawił na piśmie Wydziałowi Duszpasterskiemu Kurii Diecezjalnej sprawozdanie z działalności sanktuarium⁵⁴.

Kongregacja ds. Duchowieństwa w „Liście do kustoszy sanktuariów” z 2011 r. zawarła pewne wskazówki, które mają pomóc w działalności duszpasterskiej prowadzonej w sanktuarium. Kongregacja zwróciła uwagę na to, iż kustosze sanktuariów powinni kontrolować pobożność pielgrzymów, jednak mają pouczać ich o niezwykłym znaczeniu celebracji liturgicznej, i że osobista praktyka mająca formę pobożności ludowej nie może zastępować liturgii, ale powinna być ku niej ukierunkowana i do niej się sprowadzać⁵⁵. Kongregacja zobowiązała kustosza do tego, aby uświadamiał pielgrzymów, że celebrowanie eucha-

---

⁵¹ KPK/83, kan. 1232 § 2.

⁵² PSDK, stat. 655.

⁵³ Tamże.

⁵⁴ Tamże.

⁵⁵ Kongregacja ds. Duchowieństwa, *List do kustoszy sanktuariów*, „Zamojski Informator Diecezjalny” 20 (2011), nr 3, s. 16-18; Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Dyrektorium*, nr 9, s. 18: „Termin pobożność ludowa oznacza różne manifestacje kultyczne o charakterze prywatnym lub wspólnotowym, które w ramach wiary chrześcijańskiej są przeważnie wyrażane nie na sposób liturgii, lecz w formach wywodzących się z ducha poszczególnych narodów lub grup społecznych i ich kultury”.

rystyczna jest sercem życia sakramentalnego sprawowanego w sanktuarium⁵⁶.

W „Liście do kustoszy sanktuariów” zwrócono uwagę, aby kustosz był przyjaźnie nastawiony do pielgrzymów przybywających do sanktuarium, zalecono także, aby w miarę możliwości towarzyszył pielgrzymom i organizował spotkania formacyjne⁵⁷.

„List do kustoszy sanktuariów” stanowi doskonałe uzupełnienie synodu kaliskiego, gdyż ukazuje także zadania duszpasterskie kustosza. Prawodawca kaliski zamieścił w synodzie jeden rozbudowany statut, którym uregulował zadania kustosza. Świadczy to o tym, że ustawodawca kaliski ma świadomość tego, jak ważną rolę pełni kustosz w organizowaniu życia duchowego w sanktuarium.

5. SZCZEGÓŁOWE ZADANIA SANKTUARIUM

Prawodawca powszechny zwrócił uwagę na to, iż sanktuarium ma pełnić rolę pastoralną, a nie wyłącznie honorową⁵⁸. Zgodnie z Kodeksem Prawa Kanonicznego z 1983 r.: „W sanktuariach należy zapewnić wiernym obfitsze środki zbawienia przez gorliwe głoszenie słowa Bożego, przez odpowiednie ożywienie życia liturgicznego, zwłaszcza przez sprawowanie Eucharystii i pokuty oraz przez kultywowanie zatwierdzonych form pobożności ludowej”⁵⁹. Prawodawca kodeksowy wykazał troskę o wota sztuki ludowej i dokumenty pobożności, gdyż powinny one być należycie zabezpieczone⁶⁰.

W KPK nie ma wprost wskazanego adresata tych zaleceń, ale należy wywnioskować, że chodzi tutaj o osoby, które na mocy statutów pełnią funkcję zarządców sanktuarium, kustoszów, ale także spowiedników i osób zatrudnionych w celu zabezpieczenia wotów sztuki ludowej i dokumentów pobożności⁶¹. Zarządcy sanktuariów mają troszczyć się o stały rozwój życia liturgicznego w sanktuarium. Mają dokładać wszelkich starań, aby wierni przybywający z różnych regionów wracali umocnieni duchowo, ale muszą pamiętać o tym, że

---

⁵⁶ Kongregacja ds. Duchowieństwa, *List do kustoszy sanktuariów*, s. 21-23.

⁵⁷ Tamże, s. 24.

⁵⁸ B a k a l a r z, *Miejsca i czasy święte*, s. 401.

⁵⁹ KPK/83, kan. 1234 § 1.

⁶⁰ KPK/83, kan. 1234 § 2.

⁶¹ K r u k o w s k i, *Miejsca i czasy święte*, s. 453.

skutki wzorowo sprawowanej liturgii nie ograniczają się jedynie do sanktuarium, ale kapłani wraz z wiernymi zanoszą pozytywne doświadczenia do miejsc swojego zamieszkania⁶².

Sanktuarium jest miejscem szczególnie bliskiego spotkania z Bogiem dzięki modlitwie, słuchaniu słowa Bożego oraz intensywnemu życiu sakramentalnemu⁶³. Właśnie nawiedzenie sanktuarium często stanowi dla wiernego doskonałą okazję do przystąpienia do sakramentu pokuty⁶⁴. W sanktuariach sprawowane są sakramenty Eucharystii, pokuty, namaszczenia chorych, ale także chrztu i małżeństwa. Każde sanktuarium jest miejscem świętym sprzyjającym modlitwie indywidualnej, ale również wspólnotowej, dlatego właśnie tam wierni mogą odkryć piękno liturgii godzin, która powinna być sprawowana w sanktuariach zawsze w tych samych godzinach⁶⁵. Zaleca się, aby zarządcy sanktuariów wyznaczyli odpowiednie godziny udzielania błogosławieństw w ciągu dnia⁶⁶.

Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii ukazuje sanktuarium jako miejsce, gdzie rzeczywiście głoszona jest Ewangelia, miejsce miłości do Boga oraz bliźnich, często jest punktem pozwalającym określić tożsamość kulturową narodu, a także miejscem działalności ekumenicznej⁶⁷.

Prawodawca synodu kaliskiego nazwał sanktuaria „skarbem w życiu Kościoła”. Zwrócił uwagę na to, że każde sanktuarium ma swoją specyfikę, którą należy rozpoznawać, ukazywać i rozwijać w danym miejscu dla dobra duchowego wiernych, gdyż z tych ośrodków religijnych czerpią nie tylko mieszkańcy danego regionu, ale także pielgrzymi, którzy przybywają tam, aby odrodzić się duchowo i nabrać sił. Sprzyja temu bliski kontakt z Bogiem, którego doświadczają pielgrzymi w ciszy i skupieniu⁶⁸.

---

⁶² Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Dyrektorium*, nr 266, s. 188.

⁶³ E. D y m o s k i, *Sanktuarium miejscem szczególnej duszpasterskiej troski w nauczaniu magisterium Kościoła*, „Pietas et Studium” 1(2008), s. 221.

⁶⁴ Tamże, s. 223.

⁶⁵ T. S y c z e w s k i, *Sanktuarium miejscem celebracji kultycznych według „Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii”*, „Liturgia Sacra” 10(2004), nr 1, s. 71-72.

⁶⁶ Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Dyrektorium*, nr 273, s. 192-193.

⁶⁷ Zob. tamże, nr 274-278, s. 193-197.

⁶⁸ PSDK, stat. 654, s. 126.

Prawodawca kaliski przypomniał, że sanktuaria powinny być wzorem zdrowej pobożności, która jest oparta na prawdach wiary i nauce Kościoła. Zgodnie z prawem partykularnym diecezji kaliskiej, sanktuaria powinny stać się miejscami spotkań duszpasterskich, dni skupienia, rekolekcji. Prawodawca zapewne widzi w takich rozwiązaniach sposób na to, aby zbliżyć wiernych do tych miejsc świętych i ukazać ich specyfikę. Synod kaliski zachęca, aby tworzone były bractwa szerzące kult osób, którym sanktuaria zostały poświęcone. Synod zobowiązał do prowadzenia na bieżąco kroniki sanktuarium oraz do właściwego przechowywania pamiątek, świadectw doznanych łask, dokumentów⁶⁹.

Powyższe rozważania pozwalają stwierdzić, że prawo partykularne diecezji kaliskiej uregulowało kwestie dotyczące sanktuariów na terenie diecezji. Przepisy prawa powszechnego zostały rozwinięte i dostosowane do potrzeb diecezji kaliskiej. Prawodawca synodalny dokładniej uregulował kwestie dotyczące działalności pastoralnej.

6. SANKTUARIA W DIECEZJI KALISKIEJ

Prawodawca synodu kaliskiego ograniczył się do wyliczenia sanktuariów znajdujących się na terenie diecezji kaliskiej i dokonał ich klasyfikacji (zostało to przedstawione w rozdziale trzecim). Synod kaliski w sposób szczególny uregulował odrębnymi statutami zadania Sanktuarium św. Józefa w Kaliszu oraz Diecezjalne Sanktuarium Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych w Twardogórze.

Synod przypomniał, że głównym sanktuarium diecezji kaliskiej jest Sanktuarium św. Józefa w Kaliszu, mające „szczególne miejsce w dziejach Kościoła i Narodu” (Jan Paweł II)⁷⁰. Prawodawca zwrócił uwagę na popularność tego sanktuarium w całej Polsce. Ruch pielgrzymkowy w tym sanktuarium odbywa się przez cały rok⁷¹.

Ustawodawca synodalny skierował zachętę do tego, żeby każda parafia zorganizowała pielgrzymkę do kaliskiego Sanktuarium św. Józefa przynajmniej raz w roku⁷². Taka regulacja świadczy o tym, że prawodawca traktuje pielgrzymkę jako ważną formę duszpasterstwa

---

⁶⁹ Tamże.

⁷⁰ PSDK, stat. 656, s. 127.

⁷¹ Tamże.

⁷² PSDK, stat. 657, s. 127.

w dzisiejszych czasach i zachęca do ich organizowania nie tylko parafie, ale także dekanaty, grupy stanowe i zawodowe, zwłaszcza do sanktuariów na terenie diecezji kaliskiej⁷³.

Prawodawca synodalny zawarł także jeszcze dwa statuty poświęcone Sanktuarium św. Józefa w rozdziale regulującym zagadnienie miejsc świętych, przy omawianiu kwestii dotyczących bazylik mniejszych. Prawodawca przypomniał, że kościół kolegiacki pw. Wniebowzięcia NMP, czyli Sanktuarium św. Józefa w Kaliszu został podniesiony do godności bazyliki mniejszej w 1978 r. przez papieża Pawła VI⁷⁴. Synod poruszył również kwestię tego, iż przy kościele istnieje kapituła kolegiacka księży kanoników, która została ustanowiona w 1730 r.⁷⁵

Sanktuarium św. Józefa jest największym ośrodkiem kultu św. Józefa w Polsce dzięki cudom i łaskom otrzymanym za pośrednictwem cudownego obrazu, który się tam znajduje. Obraz znajdujący się w Kaliszu jest jedynym na świecie obrazem św. Józefa, który był koronowany przez Stolicę Apostolską, na polecenie papieża Piusa VI w 1796 r., ale trzeba mieć na uwadze to, że kult św. Józefa w Polsce rozwinął się już w XVI wieku⁷⁶. Do kaliskiego Sanktuarium św. Józefa w dniu 29 kwietnia corocznie pielgrzymują księża, byli więźniowie obozu koncentracyjnego w Dachau, którzy prosili św. Józefa o ratunek i oddali mu się w opiekę wraz ze wszystkimi współwięźniami. W podziękowaniu za uratowanie życia, od 1947 r. pielgrzymują do kaliskiego sanktuarium, ofiarowali jako wotum złotą patenę, a w 1970 r. ufundowali kaplicę Męczeństwa i Wdzięczności znajdującą się w podziemiach świątyni⁷⁷.

Sanktuarium św. Józefa jest bardzo ważnym miejscem w diecezji kaliskiej, gdyż działa przy nim: Polskie Studium Józefologiczne erygowane w 1969 r., które przygotowuje coroczne sympozja; Rodzina św. Józefa skupiająca czcicieli św. Józefa z całej Polski; Fundacja św. Józefa zajmująca się upowszechnianiem kultu św. Józefa oraz pracami remontowymi w świątyni⁷⁸.

---

⁷³ PSDK, stat. 188, s. 40 i stat. 198, s. 42.

⁷⁴ PSDK, stat. 638, s. 124.

⁷⁵ PSDK, stat. 639, s. 124.

⁷⁶ J.A. S p l i t t, *Zarys historii kultu św. Józefa*, w: *Materiały do dziejów Diecezji Kaliskiej. Święty Józef patron diecezji, miasta i jego kaliskie sanktuarium*, red. S. Kęszka, t. IV, Kalisz 2009, s. 13-17.

⁷⁷ Tamże, s. 87.

⁷⁸ J.A. S p l i t t, *Zarys dziejów Sanktuarium Świętego Józefa w Kaliszu*, w: *Kolegiata Kaliska na przestrzeni wieków 1303-2003. Materiały z konferencji nauko-*

Szczególnym wydarzeniem, które miało miejsce w tym sanktuarium, była wizyta papieża Jana Pawła II 4 czerwca 1997 podczas V pielgrzymki do Ojczyzny⁷⁹. Ojciec św. w homilii przypomniał o tym, jak wielką wartością jest rodzina, która dzięki przysiędze złożonej przez małżonków oddających się sobie wzajemnie, jest wspólnotą świętą, oraz wezwał do obrony życia ludzkiego⁸⁰. Papież wyraził wdzięczność św. Józefowi, że wybrał dla siebie miejsce szczególnej obecności w diecezji kaliskiej⁸¹. Wierni Kościoła kaliskiego nie pozostali obojętni na słowa wypowiedziane do nich przez namiestnika Chrystusa, gdyż w każdy pierwszy czwartek miesiąca w Sanktuarium św. Józefa są prowadzone modlitwy w intencji życia nienarodzonych, a także rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji⁸². O tym, że św. Józef jest bliski sercom wiernych diecezji kaliskiej, świadczy fakt, iż został patronem miasta Kalisza, co potwierdziła dekretem z 1997 r. Stolica Apostolska⁸³.

Osobnej regulacji w prawie diecezjalnym doczekało się także Diecezjalne Sanktuarium Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych w Twardogórze, które zostało ustanowione w 1994 r. Synod przypomniał, że znajdująca się tam figura Maryi z Dzieciątkiem słynie łaskami i jest otoczona wielką czcią wiernych. Figura została uroczystie uwieńczona papieskimi koronami w dniu 24 września 1995 r. Prawodawca podkreślił, że to miejsce święte jest nawiedzane przez pielgrzymów w ciągu całego roku⁸⁴.

Podobnie jak w przypadku Sanktuarium św. Józefa, kościół parafialny pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych, czyli Sanktuarium

---

wej odbytej w Sanktuarium Świętego Józefa w Kaliszu z okazji Jubileuszu 700-lecia Parafii Kolegiackiej w Kaliszu, 6 listopada 2003, red. G. Kucharski, J. Plota, Kalisz 2004, s. 88.

⁷⁹ Tamże, s. 89.

⁸⁰ Homilia Jana Pawła II w Kaliszu – Eucharystia na pl. św. Józefa, w: *Materiały do dziejów Diecezji Kaliskiej. Jan Paweł II w Kaliszu, 4 czerwca 1997*, red. S. Kęszka, t. I, Kalisz 2008, s. 13-14.

⁸¹ Tamże, s. 15.

⁸² S. N a p i e r a ł a, *Święty Józef patron na nasze czasy*. [Słowo wygłoszone podczas mszy św. w bazylice – Sanktuarium św. Józefa w Kaliszu, 19 marca 2009 roku], „Diecezja Kaliska”. Pismo Kurii Diecezjalnej 17(2009), nr 67, s. 67.

⁸³ Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, Stolica Apostolska potwierdza św. Józefa jako patrona Miasta Kalisza, Prot. 600/97/L, w: *Materiały do dziejów Diecezji Kaliskiej*, t. I, s. 18.

⁸⁴ PSDK, stat. 658, s. 127.

Matki Bożej w Twardogórze, został podniesiony do godności bazyliki mniejszej, a dokonał tego papież Jan Paweł II w 2004 r.⁸⁵

W sanktuarium odprawiana jest wieczysta nowenna w każdą środę, która niewątpliwie przyczyniła się do wzrostu kultu Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych, na którą przybywają wierni. Natomiast liczną grupę wśród pielgrzymów stanowi młodzież oraz ministranci całej diecezji⁸⁶.

Prawodawca synodalny wyróżnił dwa sanktuaria w diecezji, które zostały przedstawione z racji tego, iż stanowią one centralne miejsca w diecezji. Dlatego synod poświęcił im osobne statuty, co przyczyniło się do podkreślenia ich szczególnego znaczenia dla Kościoła kaliskiego. Prawodawca ograniczył się jedynie do podania najważniejszych faktów dotyczących tych sanktuariów z racji tego, iż synod kaliski miał charakter prawny i nie było potrzeby przedstawiania szczegółowej charakterystyki tych miejsc świętych.

*

Analiza przepisów prawa powszechnego oraz partykularnego diecezji kaliskiej dowodzi, iż prawo kanoniczne zajmuje się problematyką sanktuariów. Mimo to, iż przez długi czas prawodawstwo nie zajmowało się tymi kwestiami, ta luka prawna została uzupełniona.

Prawodawca powszechny uregulował problematykę dotyczącą sanktuariów, omawiając miejsca i czasy święte, co wydaje się trafne z racji tego, że sanktuaria są miejscami świętymi. Temu zagadnieniu zostało poświęconych pięć kanonów, które regulują w sposób ogólny najważniejsze kwestie dotyczące sanktuariów. Przepisy te nie są jednak wystarczające i często wymagają szczegółowego doprecyzowania, aby wierni odnosili większe korzyści duchowe z racji przebywania w sanktuarium. Rozwinięcia tych przepisów i dostosowania ich do warunków danego Kościoła lokalnego dokonał prawodawca kaliski.

Synod kaliski uregulował kwestię sanktuariów przy omawianiu zagadnienia miejsc świętych, podobnie jak prawodawca powszechny. Synod podał definicję sanktuarium, ukazał specyfikę tych miejsc, podkreślił ich znaczenie duszpasterskie, wskazał na przykładowe

---

⁸⁵ PSDK, stat. 640, s. 124.

⁸⁶ J. K a l e c, *Koronacja Figury Maryi Wspomożycielki Wiernych w Twardogórze*, w: <http://www.diecezja.kalisz.pl/Diecezja/Twardogora.htm> [dostęp: 7 marca 2012].

inicjatywy, jakie mogą być przy nich organizowane. Prawodawca kaliski zwrócił uwagę na formy pobożności ludowej w danym miejscu wskazujące na specyfikę danego sanktuarium.

Ustawodawstwo kaliskie szczegółowo zajęło się kustoszem stojącym na czele sanktuarium, czego nie uczynił prawodawca powszechny. Synod osobne statuty poświęcił Sanktuarium św. Józefa w Kaliszu oraz Diecezjalnemu Sanktuarium Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych w Twardogórze, a pozostałe sanktuaria zostały jedynie wymienione w synodzie.

Sanktuaria zawsze były ważnymi miejscami dla wiernych, gdyż pielgrzymowanie do tych miejsc świętych pozwalało im odzyskać siły duchowe, poczuć bliskość Boga oraz wyrazić wdzięczność za otrzymane łaski. Ze względu na funkcje jakie spełniają sanktuaria, tematyka ta wymaga regulacji prawnej. Prawodawca kaliski nie mógł pominąć tego zagadnienia w zbiorze prawa partykularnego, chociażby ze względu na Sanktuarium św. Józefa znane w całej Polsce, będące celem licznych pielgrzymek.

Synod kaliski w przejrzysty sposób uregulował zagadnienie sanktuariów i zwrócił uwagę na kwestie istotne dla diecezji kaliskiej. Zagadnienie miejsc świętych zostało ukazane w sposób wyczerpujący dla potrzeb diecezjalnych, aby wierni mogli w sanktuarium pogłębić formację duchową, oddawać cześć Panu Bogu, Matce Bożej i świętym. Synod diecezjalny uporządkował organizację pastoralną w sanktuariach.

**The legal norms concerning shrines in the Code
of Canon Law of 1983
and in the First Synod of Diocese of Kalisz (2007-2009)**

S u m m a r y

In the article there were analyzed the legal norms concerning shrines included in common law and particular law of the diocese of Kalisz. The Author noticed that the shrines are sacred places to which people make pilgrimage and have lots of functions, this is why the legislator of the First Synod of Diocese of Kalisz, which took place in 2007-2009, regulated this issue in particular law.

The Author presented the term of „shrine” and indicated material and formal element. The legislator in the Code distinguished a diocesan shrine,

a national shrine and an international shrine, while the legislator in diocese of Kalisz made different classification.

The Author indicated what the statutes of the shrine should regulate in particular to efficiently administrate the shrine, there was also presented the authority competent to approve these statutes. There were presented functions of the shrine curator, who is head a shrine.

Translated by Agnieszka Romanko

Słowa kluczowe: sanktuarium, synod, statuty, diecezja kaliska, kustosz

Key words: shrine, synod, statutes, diocese of Kalisz, curator